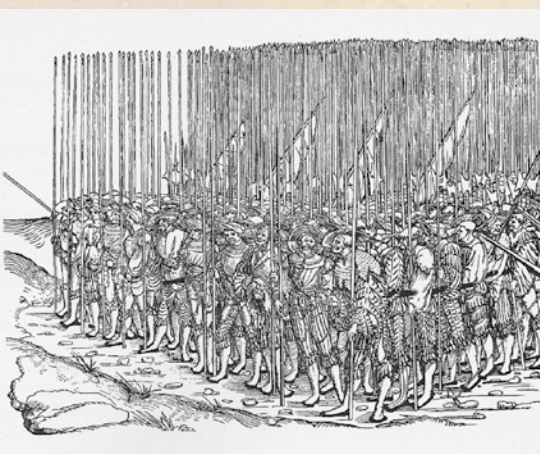

Hærvejen, "freelance" og "Det er gået fløjten"

Ingeniør Arne Rosenkvist
arne.rosenkvist@mail.tele.dk

Hvor hærvejen krydser Randbøl hede, støder man på Staldgårdsbakkerne. Navnet tillægges en episode, hvor Hærvejen levede op til sit navn. Det fortælles, at de kejserlige styrker under trediveårskrigen opstaldede sine heste her. En anden udlægning er, at det var her, at de lokale bønder gemte deres heste, for at landsknægtene ikke skulle få fingre i dem.

Vi er på det sted, hvor kong Volmer 400 år tidligere red forbi i rasende fart på vej til

Figur 2. Når landsknægtene havde opfyldt kontrakten som lejesoldat, var de efterfølgende "free lance", dvs. arbejdsløse lejesoldat.

Dronning Dagmars dødsleje. (Se Vejhistorisk hjørne, Dansk Vejtidsskrift december 2004).

Trediveårskrigen (1618-1648) bragte med landsknægtene død og elendighed til Jylland.

Leksikalt: En *landsknægt* (fra ty. *Landsknecht*, jf. landsknægt) betegner en lejesoldat, der tjener i fodfolket i en hær. Ordet landsknægt bliver især brugt om tyske lejesoldater i det 15. og 16. århundrede. De var lejetropper, der ved ansættelsen havde sin egen lanse, og med den blev de kontraktansat til et krigstogt, hvor en del af betalingen ofte var retten til at plyndre, hvor de kom frem.

Figur 1. Randbøl Hede med Staldbakkerne set fra øst. I baggrunden det 17 m høje Stoltenbjerg, den største indlandsklit, som vinden har blæst sammen på den flade hede. Foto: Naturvejleder Peer Høgsberg.

Mon det, at vejarbejdere tidligere ved ansættelse selv skulle have skovl med, er et levn fra denne tradition med, at man medbragte sin egen lanse?

Vi ved fra de historiske kilder, at Wallensteins lejetropper besatte og udplyndrede Jylland i året 1627. Kongen Christian 4. kunne ikke få rigsrådet til at punge ud til at skaffe nye tropper. Man vedtog da en Bededagsbekendtgørelse i 1627, der påbød "bøn og anger". For det var jo nok folkets ugudelighed, der var skyld i al den nød.

Det er vel de færreste af os, der har arbejdet som freelance, der betragter sig som arbejdsløse lejesoldater. Men ikke desto mindre er det her begrebet: "Free Lance" stammer fra.

En talemåde, der også stammer fra landsknægtenes tid, er begrebet om noget, der er gået tabt: "Det er gået fløjten". Landsknægtenes instrumenter var trommer og piber – eller fløjter. Til modsætning til rytteriet/adelen, der havde patent på pauker og trompeter. Hvis man kunne traktere en fløjte, var der fast arbejde at få som landsknægtsmusikant. Og var man først gået med der, var chancerne for, at man vendte hjem igen ikke store, og man var derfor "gået fløjten."

Hermed har vi fået placeret et par kendte begreber relateret til hærvejen eller de hære, der fulgte den gamle vej. ■

Figur 3. Svenskerne overgik floden Lech i 1632. Samtidigt kobberstik.